

ÜÇÜNCÜ GÜN

20 / 8 / 1934 Pazartesi

BİRİNCİ TOPLANMA

Açılma saati: 14

Başkan — Kâzım Paşa Hazretleri.

Yazganlar — İsmail Müştak, Faik Reşit Beyler.

Başkan — Dünkü zabıt hulâsası okunacaktır.

Zabıt hulâsası

“İkinci Türk Dili Kurultayı 1934 Ağustosunun 19 uncu Pazar günü saat 14 te Reiscümhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin yüksek huzurlariyle Dolmabahçe sarayında ikinci içtimainı aktetti. İçtimai Kurultay Başkanı Kâzım Paşa Hazretleri açtı. Önce birinci içtimain zabıt hulâsası okunarak olduğu gibi kabul edildi.

“Sonra cemiyet umumî kâtibi İbrahim Necmi Bey birinci içtimada okuduğu umumî raporda unutulmuş birkaç noktayı izah için söz alarak gerek derleme işlerinde, gerek başka dil çalışmalarında değerli verimler getiren dışarı teşkilâtının Halkevlerinden ibaret olduğunu, bunların Kurultaya 44 mümessille iştirak ettiklerini, Cümhuriyet Halk Fırkasının ve onun kültür ve gençlik müesseseleri olan Halkevlerinin dil işlerindeki çalışmaları büyük teşekkürle kayda değerli bulunduğunu beyan etti ve raporda ismi geçen kitaplar arasına birinci Kurultay zabıtlarını havi eseri ve Besim Atalay Beyin basılmak üzere olan (Ekler ve kökler) adlı kitabını ilâve etmek lâzımgeldiğini söyledi.

“Bundan sonra Berlindeki Prusya akademisinin Türk Dili Kurultayına muvaffakiyet temennisini bildiren telyazısı okunarak teşekkür cevabı yazılması kararlaştırıldı.

“Bundan sonra kürsüye gelen Türk Dili Tetkik Cemiyeti Umumî Merkez Heyeti azasından Ahmet Cevat Bey, Türk

dilinin yapılış hareketleri ve Türkçenin Hint-Avrupa dilleriyle mukayesesi mevzuu üzerinde tezine devam ve bunu misallerle izah etti. Kurultay Başkanı içtimaa 10 dakika fasıla verdi.

“İkinci celseyi Kurultay Başkanı Kâzım Paşa Hazretleri açtı. Türk Dili Tetkik Cemiyeti Merkez bürosu azasından Dr. Saim Ali Bey kürsüye gelerek eski dil mefhumu ve politik terbiye mevzuu üzerindeki tezini izah etti. Saim Ali Bey bu mevzuu biri dilin ve dil eskiliğinin ülkü terbiyesindeki yeri, diğeri eski dil mefhumunun fennen tahlili noktalarından teşrih ederek, eski dil mefhumu sistem lengüistikte olduğu gibi tek bir dilde de araştırılabileceğini ve birinci türlü araştırmalarda Türkçenin mensup olduğu iltisakî dil grubunun ana dili, Hint-Avrupa grubunun ana dilinden daha çok eski olduğu neticesine varıldığını beyan ve bundan başka Türk dilinin Hint-Avrupa dilleri üzerinde gramerce de büyük tesir yaptığı meydanda bulunduğunu misallerle ispat etti. Ve gramer tarihinin tahlilini yaparak Türkçenin Hint-Avrupa dillerine (composantes) vermiş olmak itibariyle hem o dillerle bir, hem de onların en eski bir şekli olduğu neticesine vardı.

“Kurultay Başkanı celseye 10 dakika ara verdi.

“Üçüncü celseyi Kurultay Başkanı Kâzım Paşa Hazretleri açtı. Kürsüye gelen Caferoğlu Ahmet Bey Rus dilinde ilk Türk dili yadigârları adını vermiş olduğu tezini okumağa başladı ise de bu sözlerine dil mevzuu ve dil tetkikleriyle hiç bir alâkası olmıyan yersiz ve gayrimuvafık beyanat karıştırması üzerine müzakereleri takip buyuran Reiscümhur Hazretleri salonu terketmişler ve Kurultay Başkanı hatibin sözünü keserek kendisini kürsüyü terke davet etmiştir. Bundan sonra söz alan Umumî kâtip İbrahim Necmi Bey ikinci Türk dili Kurultayının çalışma talimat ve programının müzakere usullerine dair olan kısmındaki bir fıkra bazı aza tarafından pek sıkı bir tefsire tâbi tutularak bundan gûya her türlü münakaşa ve müzakere kapısının kapalı olduğu manasının çıkarıldığını, halbuki ne maksat, ne de hakikat bu yolda olmayıp tezler üzerinde münakaşa ve tenkit yürütmeğe her azanın hakkı olduğunu, şu kadar ki müzakere usulünün selâmeti için bu gibi tenkitlerin hulâsa şeklinde önce yazılıp verilmesi

düşünüldüğünü, şayet talimatnamenin o fıkrası bu maksadı açık ifade etmiyorsa bunu yazılış tarzının noksanına bağışlamalarını söyledi.

“Kurultayın seçmiş olduğu idarî ve ilmî encümenler çalışmağa başlamak üzere, idarî encümenleri 20 Ağustos Pazartesi, ilmî encümenleri de 21 Ağustos Salı günü saat 10.30 da toplanmağa davet etti.

“Kurultay Başkanı saat 17.45 te içtimaa nihayet verdi.

Başkan — Okunan zabıt hulâsası hakkında mütalea varmı, Efendim?...

Yoktur, aynen kabul edilmiştir.

Zabıt hulâsasının nihayetinde Caferoğlu Ahmet Beyin tezinin dil ile alâkası olmadığından dolayı sözüne nihayet verildiği yazılıdır. Binaenaleyh o tezin devamı mevzuubahs-olamaz, ondan sonra Naim Hâzim Bey tezini izah etmek sırasındadır. Buyurun, Naim Hâzim Bey!.

NAİM HÂZİM BEYİN TEZİ

T. D. T. C. Umumî Merkez Heyeti azasından Konya mebusu Naim Hâzim Bey, kürsüye gelerek, “Türk dilinin Samî dillerle münasebeti,, hakkındaki tezini irada başlamıştır.

Naim Hâzim Bey, on yıllık Cümhuriyetin en büyük verimi bize millî benliğimizi tanıtmak olduğunu, bunu da siyasî ve millî varlığımızı kurtaran Büyük Gazi'ye borçlu olduğumuzu söylüyerek, yıllardan beri kendini verdiği çalışmalar neticesinde Türk dilinin arapça üzerindeki büyük tesirini izaha girişmiş, arap diline girmiş ve tasrifileşmiş Türk sözlerini sezmek yolundaki çalışmalarının metodunu izah ile, Samî dillerin menşei ve başka dil gruplarıyla mukayesesi etrafında birçok Avrupa semitizanlarının, ezcümle Noldeke, Pedersen, Marr, Brockelman ve Felix Sartiaux'nun ana düşüncelerini hulâsa ettikten sonra, Türk dilinin araplaşma ve tasrifileşme düsturlarını çizmiştir.

Basılmış ve dağıtılmış olan misallerin izahına geçmezden önce, Kurultay Başkanı, on dakika aralık vermiştir.

Kapanma saati: 15

İKİNCİ TOPLANMA

Açılma saati: 15.10

Başkan — Kâzım Paşa Hazretleri.
Yazganlar — İsmail Müştak, Faik Reşit Beyler.

Başkan — Başlıyoruz.

Naim Hâzım Bey, tahta başında Türk sözlerinin arapçaya geçerek tasrifileşmesini türlü örneklerle birer birer göstererek, arapçadaki bütün kültür sözlerinin ve mücerret mefhumlar anlatan sözlerin nasıl Türkçeden geçmiş olduğunu bol misallerle izah etmiş, dünya dillerine kaynak olduğu halde asırlarca benimsenmiyerek yüzüstü bırakılan köklü, zengin dilimizi ne zaman dünyanın en yüksek dili haline getirebilirsek asıl o zaman öğünmekte haklı olacağımızı, Büyük Başımız bize ön oldukça bugünü de pek yakında göreceğimize inanımız olduğunu söyleyerek sürekli alkışlar içinde tezini bitirmiştir.

Başkan — On dakika celse fasılası.

Kapanma saati: 17

ÜÇÜNCÜ TOPLANMA

Açılma saati: 17.10

Başkan — Kâzım Paşa Hazretleri.
Yazganlar — İsmail Müştak, Faik Reşit Beyler.

Başkan — Başlıyoruz,
Buyurun Yusuf Ziya Bey.

YUSUF ZIYA BEYİN TEZİ

Eskişehir mebusu Yusuf Ziya Bey Kürsüye gelerek, “Ural-Altay dilleri ile Türkçenin münasebeti,” hakkındaki tezini izaha başlamış, Türk, Mogol, Mançu, Tonguz dillerini bir grup olarak görmek yolunda bugün hâkim olan fikrin

sebeplerini izah ederek, Ural-Altay dillerinde Türkçe ile alâkası yok gibi görünen sözlerin mahiyetini tetkik ihtiyacını anlatmış, meselâ Fin dilinin Hint-Avrupa dili olarak gösterilmesi yolundaki cereyanı münakaşa ederek, Fin, Mançu, Mogol dillerinin Türkçe ile birliğini birçok kelime ve teşekkül karşılaştırmalarıyla ispat ettikten sonra, karşılaştırmayı daha genişleterek Hint-Avrupa ve Samî denilen dillerde de Türkçenin ne geniş bir yer tuttuğunu gene birçok örnekler ve kelime karşılaştırmalarıyla göstererek, Büyük Gazinin yüksek dehasının parıltılarıyla açılan bu yol üzerinde yürüyeceklerin herhalde ülkülerine erişecekleri ve dilimizin bütün medenî dillerin anası ve kaynağı olduğu hakikatini ispat ederek bütün dünyaya da kabul ettirecekleri inanını ortaya koymakla tezini, alkışlar içinde, bitirmiştir.

Başkan — Bugünkü müzakeremiz bitti. Kurultay yarın saat on dörtte toplanacaktır.

Kapanma saati: 13.10